

ÇAĞDAŞ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

(GÜNCEL KONU VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİYLE)

Editörler

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM

Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM

ÇAĞDAŞ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

(GÜNCEL KONU VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİYLE)

Editörler: Erdoğan KAYA - Fatih TIKMAN - Hüseyin BAYRAM - Esat YILDIRIM

Yazarlar:

Erdoğan KAYA - Eyüp ARTVİNLİ - Zeynep BAŞCI NAMLI - Suat POLAT - Fatih TIKMAN
Hüseyin BAYRAM - Esat YILDIRIM - Mehmet ŞENTÜRK - Fatih KAYAALP - Leyla DÖNMEZ
Mehmet Ali ER - Mercan ACAR - Hayrettin ACAR

ISBN: 978-625-94017-8-2

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara|Ekim, 2023

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,

Tel: 0 312 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

ÇAĞDAŞ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

(GÜNCEL KONU VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİYLE)

Editörler

Prof. Dr. Erdoğan KAYA
Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM
Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM

Yazarlar

Prof. Dr. Erdoğan KAYA
Prof. Dr. Eyüp ARTVINLİ
Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI
Doç. Dr. Suat POLAT
Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM
Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM
Doç. Dr. Mehmet ŞENTÜRK
Doç. Dr. Fatih KAYAALP
Arş. Gör. Dr. Leyla DÖNMEZ
Öğr. Gör. Mehmet Ali ER
Öğrt. Mercan ACAR
Öğrt. Hayrettin ACAR

- Editörler** Prof. Dr. Erdoğan KAYA, Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN,
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM, Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM
- 1. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımı**
Prof. Dr. Erdoğan KAYA, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
- 2. Bölüm** **Dijitalleşen Dünyada Sosyal Bilgiler Öğretimi**
Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi*
- 3. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyunlar: Eğlenceye Giden Yolda İlk Temas**
Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM,
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi
- 4. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Eğitiminde Oyunlaştırma: Coğrafi Oyunlar**
Arş. Gör. Dr. Leyla DÖNMEZ, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
- 5. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Dersinde Çocuk Hakları Eğitimi**
Öğr. Gör. Mehmet Ali ER,
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mehmet Tanrıkulu Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
- 6. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Dersinde Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi**
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM,
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 7. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Eğitimi**
Öğrt. Mercan ACAR, *Millî Eğitim Bakanlığı*
Öğrt. Hayrettin ACAR, *Millî Eğitim Bakanlığı*
- 8. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama: Eğlenceye Kapı Aralamak**
Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM,
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi
- 9. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenme Amaçlı Yazma: Kuramsal Temel, Uygulama, Değerlendirme ve Etkinlik Örnekleri**
Doç. Dr. Fatih KAYAALP,
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI
Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Bölümler ve Yazarlar

- 10. Bölüm** **Aile Katılımlı Sosyal Bilgiler Öğretimi**
Öğr. Gör. Mehmet Ali ER,
*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mehmet Tanrıkulu Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu*
- 11. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme**
Doç. Dr. Mehmet ŞENTÜRK,
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi
- 12. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Eğitimi**
Doç. Dr. Suat POLAT,
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 13. Bölüm** **Sosyal Bilgiler Eğitiminde Afetler Ve Afet Eğitimi: Gerçeklerle
Yüzleşmenin Yolu**
Prof. Dr. Eyüp ARTVINLİ, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
Arş. Gör. Dr. Leyla DÖNMEZ, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Önsöz

Sosyal Bilgiler, adı ile geleneksel olarak toplumda kabul görmüş ve okullarda eğitim görmeleri nedeniyle herkes tarafından duyulmuş ders adlarının başında gelmektedir. Aslında bu yönüyle hayat bilgisi dersine de benzetilebilir. Birçok insanın bu dersler hakkında söyleyecek bir sözü vardır. Ancak bunlar sadece bir bilimin öğrenilmesine hizmet eden dersler midir? Hangi amaçlar için tasarlanmışlardır? Konu alanları nelerdir? Hangi çocukların eğitimi için tasarlanmışlardır? Nasıl bir eğitim felsefesine dayanmaktadırlar? gibi soruların yanıtlarını kaç kişi verebilir? Tabii ki “bunlar eğitim ve özellikle akademik çevrelerin işidir” düşüncesiyle konuya yaklaşanlar olabilir. Ancak bu bağlamda bile söz konusu derslere bilim gözüyle bakan çalışmalara rastlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler, ilkokul ve ortaokul seviyesindeki öğrencilere günlük yaşamla yönelik bilgi, beceri ve değerler kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Günlük yaşam değişkenlerine bağlı olarak Sosyal Bilgiler dersinin içeriği kesintisiz biçimde değişmektedir. Nitekim Sosyal Bilgiler dersinin içeriği, sürekli değişen yaşam koşullarında öğrencilerin günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamak üzere farklı konulara yönelik olabilmektedir. Bu durum, Sosyal Bilgilerin doğası açısından kaçınılmazdır. İçerik seçimindeki sihirli sözcük “sosyal bağlama uygunluktur”. Bir başka anlatımla her olayın fen ve sosyal yönü vardır. Özellikle teknolojiye gelişmeler fen alanına temellendirilip yaşamı şekillendirirken insan ve toplumu da davranışsal olarak dönüştürmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler için yapılan içerik tasarımlarında fen bilgisi ile sınır net çizilmeli tekrar hatasına düşülmemelidir.

Bu kitapta 21. yüzyıl için önemli olan çeşitli konulara yer verilmiştir. Kitaptaki konuların işlenmesinde izlenen hiyerarşi; konuyu tanımlama, günlük yaşamdaki boyutunu açıklama, Sosyal Bilgiler öğretimiyle bağdaştırma ve Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik örnek ders programı sunma biçiminde tasarlanmıştır. Kitabın içeriğinde Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılacak bazı güncel konular yer almaktadır. Bu bölümler şöyle sıralanabilir; Sosyal Bilgiler dersinin tasarımı, dijitalleşen dünyada Sosyal Bilgiler öğretimi, Sosyal Bilgiler öğretiminde eğitsel oyunlar, Sosyal Bilgiler eğitiminde oyunlaştırma, Sosyal Bilgiler dersinde çocuk hakları eğitimi, Sosyal Bilgiler dersinde sürdürülebilir kalkınma eğitimi, Sosyal Bilgiler dersinde girişimcilik eğitimi, Sosyal Bilgiler öğretiminde drama, Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrenme amaçlı yazma, aile katımlı Sosyal Bilgiler öğretimi, Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme, Sosyal Bilgiler dersinde çevre eğitimi. Böylece kitabın söz konusu dersin içeriğinin tasarımında güncel konuların göz önüne alınmasıyla ilgili farkındalık geliştirme çabasının bir ürünü olduğu söylenebilir. Ayrıca son yıllarda Sosyal Bilgiler dersinin günlük

yaşama yönelik olduğu ve güncel konulara odaklandığı görüşünün yaygınlaşması ve buna yönelik yayınların artıyor olması geleceğe yönelik ümitleri de artırmış gözükmektedir. Bu kapsamda kitaba emeği geçen değerli akademisyenlere; Prof. Dr. Eyüp ARTVİNLİ, Doç. Dr. Suat POLAT, Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI, Dr, Öğr. Üyesi, Mehmet ŞENTÜRK, Dr. Fatih KAYAALP, Dr. Leyla DÖNMEZ, Öğr. Gör. Mehmet Ali ER, Öğrt. Mercan ACAR ve Öğrt. Hayrettin ACAR’a teşekkürlerimizi sunarız.

Başta Sosyal Bilgiler alanında çalışmakta olan öğretmen, öğretmen adayı ve akademisyenler olmak üzere tüm eğitimcilere katkısı olması ümidiyle...

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM

Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1:

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN TASARIMI.....	1
<i>Prof. Dr. Erdoğan KAYA</i>	

BÖLÜM 2:

DİJİTALLEŞEN DÜNYADA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ	27
<i>Dr. Öğr. Üyesi Fatih TIKMAN</i>	

BÖLÜM 3:

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE EĞİTSEL OYUNLAR: EĞLENCEYE GİDEN YOLDA İLK TEMAS	55
<i>Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM</i>	

BÖLÜM 4:

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE OYUNLAŞTIRMA: COĞRAFİ OYUNLAR.....	71
<i>Arş. Gör. Dr. Leyla DÖNMEZ</i>	

BÖLÜM 5:

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÇOCUK HAKLARI EĞİTİMİ	87
<i>Öğr. Gör. Mehmet Ali ER</i>	

BÖLÜM 6:

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA EĞİTİMİ.....	99
<i>Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM</i>	

BÖLÜM 7:

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ	117
<i>Öğrt. Mercan ACAR - Öğrt. Hayrettin ACAR</i>	

BÖLÜM 8:

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DRAMA:EĞLENCEYE KAPI ARALAMAK.....	131
<i>Dr. Öğr. Üyesi Esat YILDIRIM</i>	

BÖLÜM 9:

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA: KURAMSAL TEMEL, UYGULAMA, DEĞERLENDİRME VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ.....	147
<i>Doç. Dr. Fatih KAYAALP - Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI</i>	

BÖLÜM 10:

AİLE KATILIMLI SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ177

Öğr. Gör. Mehmet Ali ER

BÖLÜM 11:

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME195

Doç. Dr. Mehmet ŞENTÜRK

BÖLÜM 12:

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÇEVRE EĞİTİMİ211

Doç. Dr. Suat POLAT

BÖLÜM 13:

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE AFETLER VE

AFET EĞİTİMİ: GERÇEKLERLE YÜZLEŞMENİN YOLU227

Prof. Dr. Eyüp ARTVINLI - Arş. Gör. Dr. Leyla DÖNMEZ